

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
29 серпня 2022 року,
протокол № 3 .

Перша проректорка, головуєча на
засіданні вченої ради університету,
кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

29 серпня 2022 року

м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ФІНАНСИ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
із спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
галузі знань 07 Управління та адміністрування

РОЗРОБНИК:

Професор кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування, доктор
економічних наук, професор
22 серпня 2022 року

Віктор СИНЧАК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування
23 серпня 2022 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри, кандидатка
економічних наук, доцентка
23 серпня 2022 року

Наталія ЗАХАРКЕВИЧ

Деканеса факультету управління та
економіки, кандидатка економічних наук,
доцентка
23 серпня 2022 року

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
25 серпня 2022 року, протокол №1.

Голова методичної ради університету,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка
25 серпня 2022 року

Ірина КОВТУН

1.	Опис навчальної дисципліни	–	2
2.	Заплановані результати навчання	–	3
3.	Програма навчальної дисципліни	–	5
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	19
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	19
	4.2. Аудиторні заняття	–	20
	4.3. Самостійна робота студентів	–	20
5.	Методи навчання та контролю	–	20
6.	Схема нарахування балів	–	21
7.	Рекомендована література	–	21
	7.1. Основна література	–	21
	7.2. Допоміжна література	–	22
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	24

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	07 Управління та адміністрування
2.	Код і назва спеціальності	–	072 Фінанси, банківська справа та страхування
3.	Назва спеціалізації	–	-
4.	Назва дисципліни	–	Фінанси
5.	Тип дисципліни	–	нормативна
6.	Код дисципліни	–	ППО 3.
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–	другий
10.	Семестр	–	третій, четвертий
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	8,5 / 255
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	140
	% від загального обсягу	–	54,9
	лекційні заняття (годин)	–	70
	% від обсягу аудиторних годин	–	50
	семінарські заняття (годин)	–	70
	% від обсягу аудиторних годин	–	50
	самостійна робота (годин)	–	115
	% від загального обсягу	–	45,1
	тижневих годин:		
	аудиторних занять	–	4
	самостійної роботи	–	3,3
	3) заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	-
	% від загального обсягу	–	-

лекційні заняття (годин)	– -
% від обсягу аудиторних годин	– -
семінарські заняття (годин)	– -
% від обсягу аудиторних годин	– -
самостійна робота (годин)	– -
% від загального обсягу тижневих годин:	– -
аудиторних занять	– -
самостійної роботи	– -
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ЗПО 4. Економічна теорія, ЗПО 6. Основи наукових досліджень, ЗПО 8. Історія економіки та економічної думки, ППО 1. Макроекономіка, ППВ 1.1. Фінансова математика, ППВ 1.3. Методи та моделі прийняття фінансових рішень, ППВ 1.4. Кількісні методи та моделі фінансового прогнозування
2) супутні дисципліни	– ППО 6. Мікроекономіка; ППО 4. Гроші і кредит
3) наступні дисципліни	– ППО 12. Фінанси підприємств, ППО 15. Страхування, ППО 17. Податкова система, ППО 19. Бюджетна система, ППО 20. Фінансовий ринок, ППВ 4.2. Фінансовий контролінг, ППВ 5.2. Фінансовий аудит, ППВ 7.1. Місцеві фінанси, ППВ 7.2. Місцеві бюджети, ППВ 7.3. Фінанси територіальних громад, ППВ 7.4. Фінанси домогосподарств, ППВ 10.1 Фінанси країн ЄС, ППВ 10.2. Фінанси зовнішньоекономічної діяльності
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Загальні компетентності: ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 06. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: СК 02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури. СК 03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування). СК 05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
--	---

	<p>СК 08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.</p> <p>СК 12. Розуміння особливостей функціонування міжнародних фінансових організацій у сфері банківської та страхової діяльності.</p> <p>СК 13. Розуміння особливостей формування та функціонування фінансів країн Європейського Союзу.</p> <p>СК 15. Розуміння особливостей функціонування місцевих фінансів і бюджетів місцевого самоврядування.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР 02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.</p> <p>ПР 03. Визначати особливості функціонування сучасних світових і національних фінансових систем та їх структури.</p> <p>ПР 04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.</p> <p>ПР 07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>ПР 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>ПР 13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.</p> <p>ПР 14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.</p> <p>ПР 16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.</p> <p>ПР 18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.</p> <p>ПР 20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.</p> <p>ПР 26. Застосовувати набуті знання з фінансів зовнішньоекономічної діяльності в міжнародних економічних і валютно-кредитних відносинах.</p> <p>ПР 28. Визначати особливості формування фінансів країн Європейського Союзу та функціонування міжнародних фінансових організацій у сфері банківської та страхової діяльності.</p>

<p align="center">Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</p>	
<p align="center">1. Знання (здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо))</p>	
<p>1.1)</p>	<p>знати теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.</p>
<p>1.2)</p>	<p>знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування;</p>

2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування;
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
3.2) застосовувати набуті знання з фінансів зовнішньоекономічної діяльності в міжнародних економічних і валютно-кредитних відносинах;
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) визначати особливості функціонування сучасних світових і національних фінансових систем та їх структури;
4.2) визначати особливості формування фінансів країн Європейського Союзу та функціонування міжнародних фінансових організацій у сфері банківської та страхової діяльності;
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
6.2) володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів;
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів. Поняття фінансової інфраструктури

Предмет фінансової науки. Фінанси як економічна категорія. Об'єктивні передумови існування фінансів. Характерні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Двоїста сутність фінансів. Фінанси як суспільні, економічні, грошові, розподільчі, фондоутворюючі відносини. Фінансові фонди як матеріальні носії фінансових відносин.

Функції фінансів. Розподільча функція та механізм її дії в ринкових умовах. Первинний і вторинний фінансовий розподіл. Об'єкти і суб'єкти фінансового розподілу.

Контрольна функція фінансів. Суспільне призначення фінансового контролю як форми реалізації контрольної функції фінансів. Дискусійні питання щодо суті і функцій фінансів.

Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями в процесі вартісного розподілу. Фінанси і ціна. Фінанси і заробітна плата. Фінанси і кредит.

Сутність, джерела, методи та особливості формування фінансових ресурсів держави. Фінансові ресурси, їх суть і призначення. Класифікація фінансових ресурсів. Роль і значення централізованих фондів у забезпеченні загальнодержавних потреб. Децентралізовані фінансові ресурси: суть, склад, роль у фінансуванні потреб розширеного відтворення. Фінансові резерви: види та методи формування. Механізм формування та використання фінансових ресурсів суспільства.

Фінансова інфраструктура. Сутність, призначення і роль фінансової інфраструктури. Зміст поняття «фінансова інфраструктура» та його взаємозв'язок з фінансовими дефініціями. Фінансовий сектор і його складові. Передумови заснування фінансової інфраструктури. Фінансовий ринок та його взаємозв'язок з фінансовою інфраструктурою. Ринок фінансових послуг і його зв'язок із фінансовою інфраструктурою.

Складові фінансової інфраструктури. Управлінська фінансова інфраструктура та її суть. Склад управлінської фінансової інфраструктури в Україні. Інституційна фінансова інфраструктура, її поняття та завдання. Суб'єкти інституційної фінансової інфраструктури та їх функціональна характеристика. Обслуговуюча фінансова інфраструктура та її призначення. Суб'єкти обслуговуючої фінансової інфраструктури та їх функціональна характеристика.

Інструментальне наповнення фінансової інфраструктури. Фінансові інструменти управлінської та інституційної інфраструктури та інструментарій обслуговуючої інфраструктури як складові інструментального наповнення фінансової інфраструктури. Фінансові інструменти та їх складові. Інструментарій монетарної політики та його складові. Інструментарій фіскальної політики та його ознаки. Ринковий інструментарій фінансової інфраструктури та його характеристика. Інструментарій обслуговуючої фінансової інфраструктури та його функціональна характеристика.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Історичні та економічні передумови виникнення фінансів. Генезис фінансів як зародження та розвиток категорії «фінанси». Історичні передумови виникнення категорії «фінанси». Історичні аспекти становлення, функціонування та розвитку фінансів. Причини відмінностей між фінансами в окремих суспільно-економічних формаціях. Фінанси як вагомий чинник політичного і соціально-економічного життя суспільства в період капіталізму. Об'єктивні передумови існування фінансів. Чинники, що зумовили генезис категорії «фінанси».

Зародження фінансових відносин у Стародавньому світі. Зародження фінансових відносин у період із IV тис. до н.е. – Vст. н.е. у стародавніх цивілізаціях Сходу. Натуральні податки і особисті повинності на етапі зародження фінансових відносин. Надходження від работоргівлі як джерела державних доходів. Фінанси Римської імперії. Фінансові відносини у феодальній державі.

Розвиток фінансових відносин Київської Русі. Перші ознаки фінансових відносин у Київській Русі. Доходи та видатки князівської скарбниці. Фінансова політика Київської Русі. Кредитні відносини в Київській Русі.

Характерні ознаки та суспільне призначення фінансів. Грошові відносини як одна з ознак категорії «фінанси». Наявність держави як умова та ознака функціонування фінансів. Розподіл і перерозподіл сукупного продукту у фінансах. Фінансові інструменти розподілу і перерозподілу створеної вартості. Сучасна необхідність фінансів. Кількісний і якісний вплив фінансів на суспільне виробництво. Напрями фінансового впливу на процеси суспільного розвитку. Роль фінансів у розширеному відтворенні. Форми фінансового забезпечення розширеного відтворення.

Еволюція фінансів на історичних етапах розвитку суспільства. Еволюційні етапи становлення та розвитку фінансів. Натуральні податки та трудові повинності як незріла форма фінансів на першому еволюційному етапі в період розпаду первісного ладу. Виникнення товарно-грошових відносин та започаткування другого еволюційного етапу.

Об'єктивна необхідність перерозподільних відносин. Третій етап розвитку фінансів. Набуття якісно нових ознак фінансами у період первинного накопичення капіталу та розвинутого капіталізму. Друга половина ХХ – поч. ХХІ ст. – четвертий етап розвитку фінансів. Закономірності набуття фінансами найрозвиненішої форми на четвертому еволюційному етапі.

Фінансові відносини у ХХ столітті. Фінанси в системі ринкових відносин. Розвиток фінансових відносин у ХХІ столітті.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки

Формування теоретичних ідей у фінансовій науці в період меркантилізму та фізіократії. Передумови розвитку теорії меркантилізму. Предмет дослідження меркантилістів. Представники меркантилізму та їх внесок у фінансову науку. Основоположні наукові ідеї фізіократів у фінансовій науці. Представники фізіократії та їх роль у розвитку фінансової науки. Внесок Ф. Кене у фінансову науку. Теорія єдиного податку фізіократів. Раціоналізація податкової системи.

Фінансові концепції англійської класичної політекономії. Зв'язок фінансової науки та політичної економії. Зародження фінансових концепцій у працях класиків політичної економії. Фінансові концепції класичної теорії як доміанти розвитку фінансової політики в період нагромадження капіталу. Внесок А.Сміта та Д. Ріккардо у фінансову науку. Основні напрями в класичній фінансовій теорії.

Кейнсіанська теорія та її значення для розвитку фінансової науки. Передумови формування кейнсіанської теорії. Дж. М. Кейнс як основоположник кейнсіанської теорії. Фінансова концепція Дж. М. Кейнса. Роль державних фінансів у кейнсіанській моделі державного втручання. Фінансові інструменти державного втручання.

Неолібералізм у фінансовій науці і його фінансові пріоритети. Неолібералізм як напрям успадкованих концепцій в наукових школах. Прихильники неолібералізму. Концепції неолібералізму. Фінансові пріоритети у концепціях соціального ринкового господарства неолібералізму. Відмінності фінансових концепцій неолібералізму в розподілі благ.

Фінансові концепції в парадигмі теорії інформаційної асиметрії. Теорія інформаційної асиметрії як нова парадигма фінансової науки. Основні постулати теорії асиметричної інформації. Концепції парадигми на фінансовому макрорівні. Банки як головні фінансові інститути в новій парадигмі. Відсоткова політика в новій парадигмі. Податкові принципи Джозефа Стігліца.

Інституціоналізм і його вплив на фінансову думку. Поняття інституту як особливої форми суспільного життя і людських відносин. Основоположники інституціоналізму. Формальні та неформальні інститути у фінансовій інфраструктурі. Трансакційні витрати та їх суть. Державні трансакційні витрати у фінансах. Трансакції у фінансових послугах: ціна та вартість. Фінансова концепція Р. Коуза та її вплив на розвиток теорії фінансів.

Історичні аспекти української фінансової думки. Осередки фінансової науки в Україні (кінець ХІХ — перша половина ХХ ст.). Представники вітчизняної фінансової науки та їх наукові інтереси. Структурування праць українських вчених-фінансистів кінця ХІХ - першої половини ХХ ст. за напрямиами дослідження. Геополітично-цивілізовані цикли розвитку фінансової думки в Україні та їх зміст. Етапи історико-фінансової науки.

Новітні уявлення вітчизняних учених про розвиток фінансової науки. Зміна парадигми досліджень у вітчизняній фінансовій науці в умовах переходу до ринкової економіки. Наукові інтереси сучасних вітчизняних вчених. Основні представники фінансової науки України та їхні наукові інтереси у ХХІ ст.

Тема 4. Фінансова система та фінансова політика

Теоретична сутність фінансової системи та основні принципи її побудови. Поняття фінансової системи. Принципи побудови фінансової системи.

Організаційно-правові основи побудови та функціонування фінансової системи. Організаційна форма фінансових відносин як спосіб управління потребами у фінансових ресурсах держави. Організаційний підхід до побудови і функціонування фінансової системи. Внутрішня та організаційна структура фінансової системи. Сфери та ланки фінансової системи: поняття та відмінності. Складові сфер фінансової системи: державні фінанси; фінанси суб'єктів господарювання; фінанси домогосподарств; міжнародні фінанси; фінансовий ринок; страхування. Ланки фінансової системи. Фінансовий ринок як забезпечувальна ланка фінансової системи.

Сутність, типи та напрямки фінансової політики. Фінансова політика – складова частина економічної і соціальної політики. Сутність та завдання фінансової політики. Суб'єкти фінансової політики. Типи фінансової політики: жорстка, помірна регламентація і політика мінімальних обмежень, політика стабілізації, економічного зростання і стимулювання ділової активності. Дискреційна і недискреційна фінансова політика. Напрями реалізації фінансової політики: регламентування фінансових відносин у суспільстві та здійснення поточної фінансової діяльності. Фінансова стратегія. Фінансова тактика. Сутність та особливості фінансової стратегії і тактики у фінансовій політиці держави.

Складові фінансової політики держави та їх призначення. Бюджетно-податкова політика. Грошово-кредитна політика. Міжбюджетна політика. Боргова політика. Митна політика. Інвестиційна політика. Фінансова політика у сферах фондового та страхового ринків. Фінансова політика у соціальній сфері.

Фінансова політика суб'єктів господарювання. Мета та завдання фінансової політики підприємства. Структура фінансової політики підприємства. Принципи організації фінансової політики підприємства. Зовнішня та внутрішня фінансова політика підприємства. Стратегічні та тактичні рішення у фінансовій політиці суб'єктів господарювання.

Забезпечення процесів формування та реалізації фінансової політики держави. Етапи процесу формування і реалізації фінансової політики. Нормативно-правове забезпечення процесів формування та реалізації фінансової політики. Організаційне і інформаційне забезпечення фінансової політики. Фінансова політика України на сучасному етапі.

Тема 5. Фінансове право та фінансовий контроль. Фінансовий механізм.

Фінансове право. Поняття та призначення фінансового права. Предмет фінансового права. Система фінансового законодавства. Джерела фінансового права. Нормативно-правові акти в регулюванні фінансових відносин в Україні. Конституція України та її роль в регулюванні фінансових відносин. Бюджетний кодекс України та його призначення. Податковий кодекс України в регулюванні податкових відносин. Митний кодекс України та його призначення. Закони України про Державний бюджет України на відповідний рік та їх роль в регулюванні фінансових відносин. Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України з фінансових питань. Нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади щодо фінансової діяльності. Локальні акти місцевих рад і місцевих державних адміністрацій стосовно фінансових питань.

Фінансовий контроль. Суть, мета, завдання фінансового контролю. Принципи фінансового контролю. Класифікація фінансового контролю. Види, форми, методи фінансового контролю. Фінансовий аудит як незалежний фінансовий контроль. Становлення і розвиток аудиторського контролю. Організація фінансового контролю в державі. Органи фінансового контролю в Україні та їх повноваження. Рахункова палата України. Державна аудиторська служба України. Державна податкова служба України. Митна служба України. Напрями підвищення дієвості фінансового контролю в Україні.

Суть фінансового механізму і його складові елементи. Фінансові методи. Фінансові важелі, стимули, санкції. Організаційна структура і правовий режим фінансового

механізму. Нормативно-правове забезпечення фінансового механізму в державі. Інформаційне забезпечення фінансового механізму в державі. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.

Тема 6. Податки та податкова система. Податкова політика держави

Сутність, призначення та необхідність податків. Функції податків. Характерні риси податків, відрахувань і платежів. Взаємозв'язок податків з іншими розподільчими категоріями (кредит, заробітна плата, собівартість, ціна).

Елементи податку. Характеристика елементів податку. Платниками податку. Об'єкт оподаткування. База оподаткування. Ставка податку. Види ставок податку. Порядок нарахування та сплати податку. Податковий період. Строк і порядок сплати податку та збору. Строк і порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

Класифікація податків. Класифікаційні ознаки податків. Види податків в Україні. Загальнодержавні та місцеві податки та збори. Загальна характеристика загальнодержавних податків в Україні. Загальна характеристика місцевих податків і зборів в Україні. Класифікація податків за джерелами сплати та економічним змістом об'єкта оподаткування. Класифікація податків за формою та суб'єктами оподаткування; за характером використання податкових платежів і способом стягнення. Загальна характеристика рентних платежів в Україні. Загальна характеристика митних платежів в Україні.

Податкове законодавство України та його склад. Принципи податкового законодавства. Порядок встановлення на території України податків і зборів. Перелік загальнодержавних і місцевих податків та зборів за податковим законодавством України.

Об'єктивна необхідність податкової системи. Поняття податкової системи і методи її побудови. Структурна побудова податкової системи. Податкова система України, основні етапи її становлення. Принципи оподаткування. Генезис принципів оподаткування та їх систематизація у фінансовій науці. Сучасні наукові підходи до формування та систематизації принципів оподаткування. Загальна характеристика податків і зборів податкової системи України.

Податкова політика, її сутність та види. Принципи податкової політики. Стабільність та гнучкість як основні принципи податкової політики: дискусійні питання. Державна податкова служба України та її роль в реалізації податкової політики держави. Склад, структура, завдання, функції та показники діяльності державної податкової служби України.

Тема 7. Державні фінанси. Бюджет і бюджетна система

Зміст і склад державних фінансів. Державний бюджет. Державні цільові фонди. Державний кредит. Фінанси державного сектора економіки.

Сутність бюджету як економічної категорії. Бюджет як центральна ланка державних фінансів у фінансовій системі країни. Бюджет як основний фінансовий план. Бюджет як економічна категорія. Чинники впливу на бюджет. Об'єкти і суб'єкти бюджетних відносин. Розподільча та контрольна функції бюджету. Особливості реалізації функцій бюджету у бюджетних відносинах.

Призначення та роль бюджету держави. Провідна та координуюча роль бюджету у системі фінансових планів.

Сутність і причини виникнення бюджетного дефіциту. Еволюція наукових підходів до дослідження бюджетного дефіциту. Причини виникнення бюджетного дефіциту.

Показники стану бюджету - бюджетний надлишок і бюджетний дефіцит. Форми незбалансованості бюджету: дефіцит і профіцит. Поняття дефіциту та профіциту бюджету.

Класифікація бюджетного дефіциту. Методи фінансування бюджетного дефіциту.

Допустимі межі та джерела покриття бюджетного дефіциту. Розрахунок рівня бюджетного дефіциту. Динаміка бюджетного дефіциту в Україні. Джерела фінансування бюджетного дефіциту: внутрішні й зовнішні запозичення, грошово-кредитна емісія, інші

джерела. Особливості державного бюджету на поточний рік.

Бюджетний устрій і бюджетна система. Поняття бюджетного устрою та бюджетної системи. Принципи побудови бюджетної системи. Структура сучасної бюджетної системи України.

Формування бюджетної системи в незалежній Україні. Нормативне правове забезпечення формування бюджетної системи. Періоди формування бюджетної системи України.

Бюджетний процес, його складові елементи та регламентування. Поняття бюджетного процесу. Стадії бюджетного процесу. Організаційні засади складання проекту державного бюджету. Бюджетна декларація в бюджетному процесі.

Сучасний стан бюджетного процесу в Україні. Основні прагматичні проблеми в бюджетному процесі. Перспективи розвитку бюджетного процесу в Україні.

Місцеві бюджети в бюджетній системі незалежної України. Становлення та розвиток місцевих бюджетів в незалежній Україні. Поняття фінансової автономії та показники її рівня.

Взаємовідносини між ланками бюджетної системи, їх форми та організація. Бюджетне регулювання. Бюджетне субсидювання та його види: субсидії, субвенції, дотації.

Тема 8. Державні доходи та видатки

Економічна сутність державних доходів. Значення державних доходів.

Централізовані державні доходи: доходи державного бюджету, державний кредит, доходи державних цільових фондів.

Доходи державного бюджету. Форми їх вияву та матеріальне втілення. Класифікація доходів державного бюджету. Принципи організації системи доходів бюджету. Методи формування доходів державного бюджету.

Джерела формування доходів державного бюджету. Податкові надходження. Державні позики, емісійний дохід та їх значення у системі доходів бюджету. Неподаткові надходження бюджету, їх склад і призначення. Доходи від операцій із капіталом. Офіційні трансферти.

Державні цільові фонди. Цільові фонди державного бюджету та їх призначення. Соціальні позабюджетні державні фонди.

Децентралізовані державні доходи. Доходи державних підприємств та організацій, як складова частина державних доходів. Прибуток державних підприємств.

Сутність, характеристика, склад державних видатків. Класифікація державних видатків. Фактори, що визначають структуру державних видатків.

Сутність, форми і принципи бюджетного фінансування. Сутність і принципи кошторисного фінансування. Кошторис: види та його основні елементи.

Сутність і роль державних цільових фондів на сучасному етапі. Об'єктивна необхідність їх створення. Класифікація державних цільових фондів. Доходи та витрати державних цільових фондів. Проблеми і перспективи функціонування державних цільових фондів.

Якісна характеристика державних видатків, принципи їх організації. Методи і форми фінансування державних витрат. Бюджетні кредити. Державні дотації. Державні гарантії.

Тема 9. Державний кредит і державний борг

Суть і значення державного кредиту. Суб'єкти кредитних відносин у державному кредиті. Функції державного кредиту. Особливості фінансових відносин, що формують державний кредит. Об'єктивна необхідність і можливість використання державного кредиту. Роль державного кредиту у мобілізації коштів населення, підприємств та організацій. Вплив державного кредиту на стан грошового обігу в державі. Значення державного кредиту у фінансовому забезпеченні загальнодержавних і регіональних потреб.

Відмінності державного кредиту від банківського. Спільні та відмінні риси

державного кредиту та банківського.

Форми та види державного кредиту. Класифікація державних позик: за правом емісії, формами виплати доходів, методами розміщення, термінами погашення та іншими класифікаційними ознаками.

Механізм залучення та погашення державних позик. Державні облигації як інструмент залучення позик. Види державних боргових цінних паперів, їх характеристика та законодавче регулювання. Емісія державних боргових цінних паперів: вибір їх видів, обґрунтування термінів обігу, форми виплати доходів тощо.

Поняття державного боргу. Класифікація державного боргу. Капітальний і поточний, внутрішній і зовнішній державний борг.

Причини виникнення і зростання державного боргу. Боргова спіраль і її зміст. Джерела погашення державного боргу.

Обслуговування і погашення державного боргу: сутність і відмінності. Управління державним боргом. Методи управління державним боргом. Кількісний аспект державного боргу та проблеми його сплати в Україні.

Тема 10. Місцеві фінанси

Суть і склад місцевих фінансів та причини їх виникнення. Функції місцевих фінансів. Принципи організації місцевих фінансів. Нормативно-правове забезпечення місцевих фінансів в Україні. Форми місцевих фінансів в Україні. Склад місцевих фінансів.

Роль місцевих фінансів у реалізації соціально-економічної політики територіальних громад в умовах фінансової децентралізації. Взаємозв'язок місцевих і державних фінансів.

Місцеві фінансові інститути і їх характеристика. Склад місцевих фінансових інститутів. Місцеві бюджети. Місцеві податки і збори. Цільові фонди органів місцевого самоврядування. Комунальний кредит. Місцеві позики. Фінанси комунальних підприємств.

Економічна сутність, склад і структура місцевих бюджетів. Доходи місцевих бюджетів: класифікація та їх формування. Власні доходи місцевих бюджетів. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Закріплені доходи. Загальнодержавні податки і збори, закріплені за місцевими бюджетами. Види неподаткових надходжень до місцевих бюджетів.

Видатки місцевих бюджетів. Склад і структура видатків місцевих бюджетів. Видатки бюджетів територіальних громад на потреби місцевого самоврядування.

Міжбюджетні відносини та їх регулювання. Поняття міжбюджетних відносин. Підстави для існування міжбюджетних відносин. Причини виникнення та способи усунення фіскальних дисбалансів. Зміст регулювання міжбюджетних відносин. Мета та завдання регулювання міжбюджетних відносин. Моделі регулювання міжбюджетних відносин. Модель бюджетного федералізму. Модель бюджетного унітаризму. Централізовані та децентралізовані моделі регулювання міжбюджетних відносин.

Реформування міжбюджетних відносин в Україні в умовах фінансової децентралізації. Суть теорії децентралізації. Адміністративна децентралізація. Фінансова децентралізація. Фіскальна децентралізація. Бюджетна децентралізація. Основні напрямки реформування міжбюджетних відносин в Україні.

Тема 11. Соціальні позабюджетні фонди

Необхідність, зміст і роль соціальних позабюджетних фондів. Соціально-економічна роль фондів цільового призначення. Необхідність функціонування цільових фондів. Класифікація фондів цільового призначення. Сутність державних цільових фондів. Бюджетні та позабюджетні цільові фонди. Позабюджетні фонди як фінансова категорія.

Організаційні засади функціонування соціальних позабюджетних фондів в Україні. Організаційна структура позабюджетних фондів. Суб'єкти управління коштами соціальних позабюджетних фондів. Нагляд за діяльністю позабюджетних фондів.

Законодавчі обмеження щодо створення позабюджетних фондів органами місцевого самоврядування.

Джерела формування фінансових ресурсів позабюджетних фондів. Єдиний внесок як головне джерело формування доходів позабюджетних фондів. Сутність, призначення та адміністрування єдиного внеску в Україні. Порядок нарахування, сплати та зарахування єдиного внеску до позабюджетних фондів в Україні.

Характеристика загальнодержавних позабюджетних фондів України. Систем пенсійного забезпечення в Україні. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування в системі Пенсійного фонду. Доходи Пенсійного фонду України. Напрями використання коштів Пенсійного фонду України.

Фонд соціального страхування на випадок безробіття. Джерела формування доходів бюджету Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Видатки Фонду соціального страхування на випадок безробіття.

Фонд соціального страхування: призначення й основні завдання. Формування та використання коштів фонду. Джерела формування коштів фонду соціального страхування. Видатки Фонду соціального страхування. Виплати у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Виплати у зв'язку з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням, які спричинили втрату працездатності.

Тема 12. Фінанси суб'єктів господарювання

Необхідність і сутність фінансів суб'єктів господарювання. Фінанси суб'єктів підприємництва - основа фінансової системи держави. Ознаки та поняття фінансів суб'єктів господарювання. Загальні та специфічні ознаки фінансів суб'єктів господарювання. Передумови прояву фінансів суб'єктів господарювання і їх необхідність.

Функції фінансів суб'єктів господарювання. Розподільча та контрольна функції. Дискусійні питання у визначенні функцій суб'єктів господарювання. Участь фінансів у розподілі прибутку підприємств. Принципи організації фінансів суб'єктів підприємництва. Саморегулювання. Самофінансування. Самоокупність. Прибутковість. Фінансова відповідальність. Зміст основних принципів організації фінансів суб'єктів підприємництва.

Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання. Суб'єкти приватної власності. Суб'єкти державної власності. Суб'єкти колективної власності. Вибір суб'єктами господарювання організаційно-правових форм у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності. Інституційні одиниці сектора «Нефінансові корпорації». Фінансові корпорації та фінансові установи. Інституційні одиниці сектора «Фінансові корпорації». Методи організації фінансової діяльності суб'єктами господарювання. Метод комерційного розрахунку. Неприбуткова діяльність та кошторисне фінансування.

Фінансові відносини суб'єктів господарювання та їх характеристика. Особливості організації фінансових відносин залежно від галузевих особливостей, галузей економіки, сфер бізнесу.

Особливості організації фінансів акціонерних товариств. Типи акціонерних товариств та їх характеристика.

Фінансові ресурси суб'єктів господарювання, їх склад і характеристика. Грошові фонди і фінансові ресурси підприємств, особливості їх формування. Склад грошових фондів і доходів, порядок їх утворення і використання. Економічні методи й способи формування фінансових ресурсів. Класифікація фінансових ресурсів. Виручка від реалізації продукції, робіт і послуг, її розподіл.

Економічний зміст прибутку, його склад. Особливості формування прибутку суб'єктів господарювання різних форм власності. Види прибутків. Розподіл і використання прибутку.

Фінанси неприбуткових організацій. Види неприбуткових організацій. Особливості та завдання-неприбуткових організацій. Джерела формування та напрями використання коштів неприбуткових організацій. Благодійництво. Спонсорство. Меценатство.

Тема 13. Фінанси домогосподарств

Сутність фінансів домогосподарств, їх значення та зв'язок з іншими складовими фінансової системи. Фінанси домашніх господарств як економічна категорія та сфера фінансової системи. Функції фінансів домогосподарств. Характеристика функцій фінансів домогосподарств. Принципи організації фінансів домашніх господарств.

Фінансові відносини домашніх господарств та їх характеристика. Внутрішні фінансові відносини домашнього господарства. Зовнішні фінансові відносини домашнього господарства.

Фінансові ресурси домогосподарств, їх сутність і види. Класифікація фінансових ресурсів домогосподарств. Чинники впливу на величину та регіональні ознаки диференціації фінансових ресурсів домогосподарств. Формування та використання фінансових ресурсів домогосподарств.

Джерела формування доходів домогосподарств та чинники, що впливають на їх обсяг. Класифікація джерел формування доходів домогосподарств.

Поняття, склад і класифікація витрат домогосподарств. Класифікаційні ознаки витрат домогосподарств. Види витрат. Чинники впливу на величину витрат: внутрішні та зовнішні.

Бюджет домогосподарства та його структура. Доходи та витрати бюджету домогосподарства. Вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на формування бюджету домогосподарств.

Порядок використання доходів домогосподарств. Чинники, що впливають на розподіл доходу на споживання та заощадження. Функція споживання, її зміст і реалізація. Функція заощадження, сутність і особливості. Фінансовий портфель домогосподарства та його склад: споживчий, накопичувальний та інвестиційний. Портфель нагромадження та його склад.

Заощадження та інвестиційна діяльність домогосподарств. Мотиви утворення заощаджень домогосподарств. Класифікація заощаджень домогосподарств. Рівень заощаджень домогосподарств. Сучасні тенденції формування заощаджень домогосподарствами України.

Трансформація заощаджень домогосподарств в інвестиції. Чинники, що сприяють перетворенню заощаджень на інвестиції. Склад інвестиційного портфеля домогосподарств. Основні напрями інвестування домашніх господарств.

..

Тема 14. Страхування. Страховий ринок

Економічна необхідність, суть і роль страхування. Походження поняття «страхування». Сутність дефініції страхування. Основні терміни страхування. Основні Роль страхування у суспільстві.

Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Функції страхування. Фінансові відносини у сфері страхування.

Класифікація страхування. Класифікаційні ознаки страхування. Класифікація страхування за об'єктами і ознакою ризику. Обов'язкове й добровільне страхування, принципи їх реалізації. Форми страхування і їх характеристика.

Ризик як передумова страхування. Походження категорії «ризик». Основні види ризиків. Поняття та ознаки страхового ризику. Стратегії управління ризиками. Економічна необхідність, значення і види страхування фінансових ризиків.

Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види і форми. Особисте страхування, його сутність і значення в забезпеченні соціального захисту населення.

Страхові фонди та страховий захист. Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів. Фонди самострахування. Фонди централізованого страхового забезпечення. Колективні страхові фонди. Зміст страхового захисту. Необхідність страхового захисту.

Страховий ринок. Поняття страхового ринку та його організаційна структура. Наукові підходи до розкриття поняття страхового ринку. Функції страхового ринку. Принципи функціонування страхового ринку. Внутрішня система страхового ринку. Зовнішнє середовище страхового ринку. Ознаки структури страхового ринку.

Формування та розвиток страхового ринку в Україні. Учасники страхового ринку та їх характеристика. Страховики та страхувальники. Класифікація страховиків. Страхові посередники. Організаційні форми функціонування страхових компаній. Страховий пул. Типи страхових пулів.

Державне регулювання страхового ринку та ліцензування страхової діяльності. Страховий нагляд. Державний нагляд за страховою діяльністю. Ліцензування страхової діяльності. Вимоги до ліцензування страхової діяльності. Органи державного нагляду за страховою діяльністю та їх функції. Зарубіжний досвід державного нагляду за страховою діяльністю.

Тема 15. Фінансовий ринок

Сутність, призначення та роль фінансового ринку як механізму перерозподілу коштів. Роль фінансового ринку у ринковій економіці. Фінансовий ринок як механізм міжгалузевого перебігу капіталу, та перерозподілу коштів. Передумови становлення фінансового ринку. Функції фінансового ринку.

Структура фінансового ринку. Класифікація структурних складових фінансового ринку. Класифікаційні ознаки структурних складових фінансового ринку. Грошовий ринок. Ринок капіталів. Ринок банківських кредитів. Фондовий ринок. Страховий ринок. Взаємозв'язок структурних складових фінансового ринку.

Фондовий ринок: особливості та роль у розвитку ринкової інфраструктури. Первинний і вторинний ринки цінних паперів. Біржовий та позабіржовий обіг фондових цінностей. Характеристика основних видів цінних паперів, їх класифікація.

Суб'єкти фінансового ринку, їх функції та класифікація. Учасники фінансового ринку. Учасники, які виконують основні функції на фінансовому ринку. Учасники, які виконують допоміжні функції на фінансовому ринку. Класифікаційні ознаки суб'єктів фінансового ринку.

Фінансові посередники на фінансовому ринку. Функції та види фінансових посередників. Інститути інфраструктури фінансового ринку. Класифікація фінансових посередників. Емісійні банки та їх функції. Спеціальні фінансові та кредитні установи (парабанки). Комерційні банки.

Інструменти фінансового ринку, їх класифікація та характеристика. Економічна і правова природа інструментів фінансового ринку. Класифікація інструментів фінансового ринку. Цінні папери як основні фінансові інструменти та об'єкт фінансового ринку.

Державне регулювання фінансового ринку. Роль Національного банку України на фінансовому ринку. Завдання Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Завдання Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Проблеми та перспективи розвитку фінансового ринку України.

Тема 16. Фінансовий менеджмент і система управління фінансами

Управління фінансами на мікрорівні. Сутність та функції фінансового менеджменту підприємства. Мета та завдання фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту. Методологічні основи побудови системи забезпечення фінансового менеджменту.

Еволюція фінансового менеджменту. Передумови виникнення фінансового менеджменту. Фінансовий менеджмент як самостійна наука. Основоположники фінансового менеджменту і їх внесок у його розвиток як самостійної науки.

Суб'єкти і об'єкти фінансового управління на підприємстві. Фінансові служби підприємств. Функції суб'єктів фінансового управління на підприємстві. Об'єкти

фінансового управління: грошові надходження та виплати, грошові потоки та грошові фонди, активи і пасиви (фінансові зобов'язання) підприємства.

Організаційне та інформаційне забезпечення фінансового менеджменту. Принципи організації фінансового менеджменту. Фінансова інформація та її використання в діяльності підприємства. Джерела внутрішньої і зовнішньої фінансової інформації. Споживачі фінансової інформації про діяльність підприємства.

Управління фінансами домашніх господарств. Сутність і необхідність управління фінансами домогосподарств. Мета та основні завдання управління фінансами домогосподарств. Фінансова грамотність населення та її вплив на управління фінансами домогосподарств. Об'єкти (доходи, витрати і заощадження, фінансові ризики домогосподарств) та суб'єкти (домогосподарства, органи місцевого самоврядування, держава) управління фінансами домогосподарств. Методи та інструменти управління фінансами домогосподарств. Технології прийняття фінансових рішень у сфері доходів, витрат, заощаджень та їх вплив на управління фінансами домогосподарств. Фінансове консультування населення як новітній інструмент управління фінансами домогосподарств.

Управління фінансами на макрорівні. Управління публічними фінансами. Управління державними фінансами. Система управління фінансами. Об'єкти і суб'єкти управління. Функціональні ланки процесу управління фінансами. Стратегічне й оперативне управління. Функції Президента, законодавчих і виконавчих органів влади та управління в галузі загального керівництва фінансами. Повноваження Міністерства фінансів і його підрозділів у сфері оперативного управління фінансами.

Фінансове планування в системі управління фінансами. Сутність, принципи та завдання фінансового планування. Етапи і методи фінансового планування. Система фінансових планів, їх характеристика. Зведений баланс фінансових ресурсів держави. Фінансове планування на загальнодержавному, галузевому та територіальному рівнях. Фінансове прогнозування та планування на підприємстві. Фінансові плани підприємств та організацій. Реформування фінансового планування в умовах розвитку ринкових відносин.

Управління місцевими фінансами. Фінансові органи місцевого самоврядування та їх повноваження в управлінні місцевими фінансами. Місцеві фінансові органи виконавчої влади та їх повноваження в управлінні місцевими фінансами. Повноваження органів державної виконавчої влади та виконавчих органів місцевих рад в управлінні бюджетним процесом.

Автоматизовані системи управління фінансами. Діджиталізація у сфері управління публічними фінансами.

Тема 17. Міжнародні фінанси

Суть і функції міжнародних фінансів. Призначення та роль міжнародних фінансів. Суб'єкти міжнародних фінансів. Об'єкти міжнародних фінансів. Розподільна та контрольна функція, їх зміст і реалізація в міжнародних фінансах. Міжнародна фінансова політика: види та форми реалізації. Головні завдання міжнародної фінансової політики. Форми реалізації міжнародної фінансової політики.

Передумови та чинники становлення і розвитку міжнародних фінансів. Міжнародні фінансові відносини: основні напрями їх здійснення. Міжнародний кругообіг капіталу як об'єктивна передумова існування міжнародних фінансів. Специфіка міжнародних фінансів. Основні чинники становлення та розвитку міжнародних фінансів. Основні напрями здійснення міжнародних фінансових відносин.

Міжнародні валютні системи: сутність, види та структура. Елементи міжнародної валютної системи. Еволюція розвитку міжнародної валютної системи. Типи валютних систем. Валютні відносини та їх регулювання. Валютна політика.

Міжнародні розрахунки та операції валютного ринку. Сутність міжнародних

розрахунків. Міжнародні платіжні угоди, їх призначення та застосування. Основні способи платежів у міжнародних розрахунках. Облікові баланси у міжнародних розрахунках. Валютні операції: зміст і види. Відмінності у ф'ючерсних і форвардних операціях.

Міжнародний фінансовий ринок і його сегменти. Міжнародний валютний ринок: зміст, функції і особливості операцій. Сутність міжнародного фінансового ринку. Класифікація міжнародного фінансового ринку. Сегменти міжнародного фінансового ринку. Міжнародний валютний ринок як найліквідніший сегмент міжнародного фінансового ринку. Функції валютних ринків. Особливості валютних ринків. Вплив міжнародного фінансового ринку на національні фінансові ринки та національну економічну систему держави.

Міжнародний кредитний ринок: сутність, функції та види. Міжнародний кредит та його форми. Функції міжнародного кредиту. Класифікація міжнародного кредиту. Урядовий кредит. Фірмовий кредит і його різновиди. Банківський кредит і його особливості на міжнародному ринку банківських кредитів. Сегменти міжнародного ринку банківських кредитів. Кредити міжнародних фінансових інститутів.

Міжнародний ринок цінних паперів: зміст і інструменти. Цінні папери міжнародного фондового ринку: види та характеристика. Єврооблігації та євроакції як найбільш характерні фінансові інструменти міжнародного ринку цінних паперів.

Міжнародне оподаткування і міжнародне податкове право. Міжнародне оподаткування як передумова виникнення спеціальних міжнародно-правових податкових норм. Міжнародне подвійне оподаткування і його правове регулювання. Зміст подвійного оподаткування. Міжнародні податкові угоди. Види міжнародних податкових угод. Способи регулювання проблем подвійного оподаткування. Методи усунення проблем подвійного оподаткування (кредит щодо іноземного податку, звільнення, прогресивне звільнення, посилення на національне законодавство, захист податкових переваг, іноземні податки, що кредитуються).

Міжнародні фінансові інституції. Міжнародний валютний фонд: основні етапи співробітництва з Україною. Сутність і необхідність міжнародних фінансових інституцій. Бреттон-Вудські інститути, їх склад. Міжнародний валютний фонд (МВФ), призначення і основні функції. Відносини МВФ з Україною. Основні етапи та зміст співробітництва України з МВФ.

Група Світового банку: завдання та сфери діяльності. Європейський банк реконструкції та розвитку: особливості та напрями діяльності в Україні. Склад групи Світового банку: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ), Міжнародний центр врегулювання інвестиційних суперечок (МЦВІС). Головні завдання групи Світового банку. Пріоритетні напрями діяльності СБРР в Україні.

Тема 18. Фінансова безпека держави

Генезис і розвиток економічної безпеки та її місце у структурі національної безпеки України. Система припущень, на яких формується поняття «безпека». Передумови започаткування безпекового напрямку в економічній складовій національної безпеки держави. Наукові підходи до розкриття сутності економічної безпеки. Економічна безпека як складова національної безпеки держави. Структура національної безпеки України. Фінансова безпека як складова економічної безпеки в структурі національної безпеки України. Внутрішні та зовнішні загрози фінансово-економічної безпеки країни.

Фінансова безпека держави у системі економічної безпеки. Сутність фінансової безпеки як складової економічної безпеки України. Фінансова складова економічної безпеки. Наукові та прагматичні підходи до тлумачення фінансової безпеки. Семантика категорії «фінансова безпека держави». Основні засади формування фінансової безпеки України.

Складові та індикатори фінансової безпеки держави. Сутність складових фінансової безпеки держави. Індикатори фінансової безпеки держави. Оцінка і регулювання рівня фінансової безпеки. Протидія впливу капіталу та його криміналізації.

Бюджетна безпека та її індикатори. Сутність і характеристика бюджетної безпеки та її індикаторів. Проблеми бюджетної безпеки.

Боргова безпека й її індикатори. Сутність і характеристика боргової безпеки та її індикаторів. Валютна безпека та її індикатори. Сутність і характеристика валютної безпеки та її індикаторів. Податкова безпека й її індикатори. Сутність і характеристика податкової безпеки та її індикаторів. Проблеми боргової, податкової та валютної безпеки.

Банківська безпека та її індикатори. Сутність і характеристика банківської безпеки та її індикаторів. Грошово-кредитна політика та фінансова безпека. Грошово-кредитна безпека та індикатори. Сутність і характеристика грошово-кредитної безпеки та її індикаторів. Проблеми банківської та грошово-кредитної безпеки. Безпека небанківського фінансового сектору. Індикатори безпекового стану небанківського фінансового сектору. Сутність і характеристика безпеки небанківського фінансового сектору та її індикаторів. Проблеми безпеки небанківського фінансового сектору.

Основні виклики та загрози у сфері фінансової безпеки. Сутність понять «виклик» і «загроза» у фінансовій безпеці. Основні внутрішні та зовнішні загрози фінансовій безпеці держави.

Комплексна система фінансової безпеки у контексті національної безпеки держави. Суб'єкти фінансової безпеки. Система забезпечення фінансової безпеки України. Система фінансової безпеки підприємства. Чинники зміцнення національної безпеки у бюджетній сфері. Оптимальний стан фінансової безпеки держави.

Механізм та системи забезпечення фінансової безпеки держави. Зміст поняття «забезпечення фінансової безпеки держави». Механізм забезпечення фінансової безпеки та його елементи. Принципи забезпечення фінансової безпеки: загальні та спеціальні.

Тема 19. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою

Фінансові відносини у фінансових системах зарубіжних країн. Соціально – економічні моделі як основа організації фінансових систем у зарубіжних країнах. Американська модель організації фінансових систем. Західноєвропейська модель організації фінансових систем. Японська модель організації фінансових систем.

Еволюція та сучасні риси фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою. Особливості побудови фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою. Формування доходів держав та їх перерозподіл на ранніх етапах розвитку фінансів.

Ланки фінансових систем у зарубіжних країнах. Центральний та місцеві бюджети. Державний кредит і кредити місцевих органів влади. Кредити членів федерації. Спеціальні позабюджетні фонди. Фінанси державних та муніципальних корпорацій.

Система державних фінансів Великобританії. Бюджет центрального уряду Великобританії. Консолідований фонд. Національний фонд позик. Бюджетний процес у Великобританії. Практика формування доходів державного бюджету Великобританії. Фінансові ресурси місцевих бюджетів Великобританії. Страховий ринок Великобританії. Фінансовий ринок Великобританії.

Система федеральних фінансів США. Фінанси федерації. Головне бюджетно-контрольне управління. Аналітично-бюджетне управління. Адміністративно-бюджетне управління. Міністерство фінансів (Державне казначейство) США. Рада економічних консультантів. Фінанси штатів. Місцеві фінанси. Бюджетний процес у США. Етапи роботи Конгресу над бюджетом. Страховий ринок США. Фінансовий ринок США.

Система федеральних фінансів Німеччини. Фінанси федерації. Фінанси земель. Місцеві фінанси. Бюджетний процес у Німеччині. Принципи бюджетної системи ФРН. Страховий ринок ФРН. Фінансовий ринок ФРН.

Система державних фінансів Франції. Основні риси бюджетної системи Франції. Бюджет розширеного уряду Франції та його рівні: рахунки центрального уряду; бюджети місцевих органів влади; бюджети системи соціального страхування. Бюджетний процес у Франції. Страхувальний ринок Франції. Фінансовий ринок Франції.

Основи функціонування фінансових систем скандинавських країн. Загальна характеристика фінансових систем Швеції, Норвегії, Данії, Фінляндії та Ісландії.

Система державних фінансів Японії. Характерні риси фінансової системи Японії. Бюджетний процес у Японії. Центральний і місцеві бюджети (бюджети префектур і муніципалітетів). Страхувальний ринок Японії. Фінансовий ринок Японії.

Фінанси Китайської Народної Республіки. Загальна характеристика системи державних фінансів КНР. Бюджетна система. Рівні бюджетної системи. Центральний бюджет. Бюджети провінцій та автономних районів. Бюджети міст центрального підпорядкування. Бюджети міст, повітів, автономних округів з підпорядкованими одиницями нижчої адміністративнотериторіальної ланки. Бюджети повітів, автономних районів і міст без підпорядкованих адміністративно-територіальних одиниць. Бюджети селищ і волостей. Бюджетний процес у КНР. Доходи та видатки зведеного бюджету КНР. Позабюджетні доходи і видатки органів влади КНР. Податкова система КНР. Податкові реформи в КНР. Загальнодержавні податки та збори. Місцеві податки та збори.

Тема 20. Фінанси Європейського Союзу

Передумови й етапи економічної інтеграції в Європі. Створення Європейського Союзу. Передумови початку інтеграційного процесу. Декларація Шумана як офіційне проголошення західноєвропейської інтеграції. Паризький договір про заснування Європейського співтовариства вугілля та сталі (ЄСВС) як офіційне започаткування ринкової інтеграції у Західній Європі. Суть ЄСВС. Маастрихтський договір як правова основа створення Європейського Союзу. Країни-члени Європейського Союзу. Статус України в ЄС.

Етапи економічної інтеграції в ЄС. Зона вільної торгівлі. Митний союз. Формування та розвиток Митного союзу ЄС. Спільний ринок. Формування та розвиток Спільного ринку ЄС. Валютний союз. Валютна інтеграція Європейського Союзу. Формування та розвиток Валютного союзу ЄС. Банківський союз. Інтеграція Банківського союзу ЄС.

Інституції Європейського Союзу. Європейський парламент і його роль в управлінні фінансами ЄС. Європейська рада та її участь у бюджетному процесі. Рада ЄС і її роль у бюджетному процесі. Європейська комісія та її функції. Суд ЄС та його участь у розгляді фінансових питань. Європейський центральний банк і його функції. Рахункова палата ЄС, її повноваження та функції.

Особливості функціонування фінансової системи ЄС. Маастрихтські вимоги у сфері фінансів для країн ЄС. Особливості організації фінансів ЄС. Фінанси ЄС як наднаціональні фінанси. Специфічні риси фінансової системи Європейського Союзу. Спільний бюджет як найхарактерніша особливість фінансової системи ЄС.

Бюджет і бюджетна система Європейського Союзу. Спільний бюджет Європейського Союзу як інструмент збалансованості макроекономічної політики і наднаціональної фінансової системи ЄС. Бюджет ЄС як економічна категорія. Бюджет ЄС як суспільна категорія. Сутність бюджетної системи ЄС. Організаційна структура бюджетної системи ЄС. Принципи бюджетної системи ЄС. Доходи бюджету ЄС. Власні надходження бюджету ЄС. Видатки бюджету ЄС. Видатки бюджету ЄС на спільну сільськогосподарську політику. Європейський фонд гарантій сільського господарства. Європейський фонд розвитку сільської місцевості. Операційні та адміністративні видатки бюджету ЄС. Фінансові правила ЄС щодо виконання бюджетів. Комітет із бюджетних питань (BUDG) і Комітет із питань бюджетного контролю (CONT). Комісар з питань

бюджету та адміністрування. Генеральний директорат із питань бюджету (DG BUDG) та його функції.

Податкова політика Європейського Союзу. Гармонізація податкових систем країн-членів ЄС як умова інтеграційних процесів в оподаткуванні. Гармонізація непрямого оподаткування та її зміст. Гармонізація ПДВ і її особливості.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
I частина												
Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів. Поняття фінансової інфраструктури.	14	4	4	-	-	6	12	2	-	-	-	10
Тема 2. Генезис і еволюція фінансів	8	2	2	-	-	4	11	-	-	-	-	11
Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки	10	2	2	-	-	6	12	-	2	-	-	10
Тема 4 Фінансова система та фінансова політика.	8	2	2	-	-	4	12	2	-	-	-	10
Тема 5. Фінансове право та фінансовий контроль. Фінансовий механізм	8	2	2			4	12	-	2			10
Тема 6. Податки та податкова система. Податкова політика держави	18	6	6	-	-	6	12	2	-	-	-	10
Тема 7. Державні фінанси. Бюджет і бюджетна система	14	4	4	-	-	6	12	2	-	-	-	10
Тема 8. Державні доходи та видатки	14	4	4	-	-	6	13	-	-	-	-	13
Тема 9. Державний кредит і державний борг	14	4	4	-	-	6	12	-	2	-	-	10
Тема 10. Місцеві фінанси	14	4	4	-	-	6	12	-	2	-	-	10
Тема 11. Соціальні позабюджетні фонди	10	2	2	-	-	6	12	2	-	-	-	10
Усього	132	36	36	-	-	60	132	10	8	-	-	114
II частина												
Тема 12. Фінанси суб'єктів господарювання	14	4	4	-	-	6	14	2	-	-	-	12
Тема 13. Фінанси домогосподарств	14	4	4	-	-	6	14	-	2	-	-	12
Тема 14. Страхування. Страховий ринок	14	4	4	-	-	6	14	2	-	-	-	12
Тема 15. Фінансовий ринок	14	4	4	-	-	6	13	-	2	-	-	11

Тема 16. Фінансовий менеджмент і система управління фінансами	14	4	4	-	-	6	14	2	-	-	-	12
Тема 17. Міжнародні фінанси	15	4	4	-	-	7	13	-	2	-	-	11
Тема 18. Фінансова безпека держави	14	4	4	-	-	6	14	2	-	-	-	12
Тема 19. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою	10	2	2	-	-	6	14	-	-	-	-	14
Тема 20. Фінанси Європейського Союзу	14	4	4	-	-	6	13	2	-	-	-	11
Усього	123	34	34	-	-	55	123	10	6	-	-	107
Усього годин	255	70	70	-	-	115	255	20	14	-	-	221

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до кожної теми.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Студенти денної форми навчання виконують індивідуальні завдання у формі рефератів, тез доповідей на наукових або науково-практичних конференціях, статей, аналізів практичних ситуацій, наукових робіт, участі в олімпіадах та конкурсах.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.
- складання окремих видів документів.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного іспиту (за умови його складання оф-лайн) або письмового екзамену (за умови його складання он-лайн).

Структура екзаменаційного білета наводиться у навчально-методичних матеріалах з навчальної дисципліни «Фінанси».

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування студентам балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року. Відомості Верховної Ради України, 2010. №50-51. ст.572.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. К.: НІОС.2000. 416 с.
3. Господарський кодекс України. Офіційний вісник України. 2003 № 11. ст. 462.
4. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші та кредит : теорія та практика. : навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2013. 578с.
5. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) : Навчальний посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2001. 240 с.
6. Податковий кодекс України від 23 грудня 2010 року. Офіційний вісник України. 2010 №92. ст. 3248.
7. Романенко О. Р. Фінанси: Підручник. К.: Центр Навчальної Літератури, 2003. 312 с.

8. Фінанси : навчальний посібник / Л. В. Лисяк, С. В. Качула, Л. О. Міщенко, Д. А. Міщенко ; за ред. Л. В. Лисяк. Дніпро: ТОВ "Акцент ПП", 2017. 298 с.
9. Фінанси [Текст] : підручник / В. І. Грушко, О. С. Наконечна, О. Г. Чумаченко ; за ред. В. І. Грушка ; ВНЗ "Ун-т економіки та права "КРОК". Київ : Ліра-К, 2020. 599 с.
10. Фінанси: Навчальний посібник в 2-х частинах. Баранова В.Г., Волохова І.С., Хомутенко В.П. та ін. За заг. ред. Баранової В.Г. Одеса: Атлант, 2015. ч.1. 344с.
11. Юхименко П. І. Теорія фінансів: підручник. П. І. Юхименко, В. М. Федосов, Л. Л. Лазебник; за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр навч. л-ри, 2010. 576с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція): монографія. К.: Алерта , 2013. 384 с.
2. Бюджетна система: підруч. За наук. ред.. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.:Центр учбов. Літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. 871 с.
3. Булгакова С. О., Василенко Л. І., Єрмошенко Л. В. Державні фінанси: Фінанси. Бюджетна система України: у 5 т.: т. 1 К.: НВП "АВТ лтд.", 2004. 400 с.
4. Карлін М. І., Цимбалюк І. О. Фінанси домогосподарств провідних країн світу: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. 172 с.
5. Леоненко П. М. Методологія аналізу наукових шкіл у економічній і фінансовій. *Фінанси України*. 2013. №5. С. 31-49.
6. Фінанси домогосподарств: Сучасна парадигма та доміанти розвитку: Монографія. Кізіма Т.О. К., 2010. 431 с.
7. Фрадинський О. Основи оподаткування : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2015. 340 с
8. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : підручник. 3-те вид., стер. К. : Знання, 2015. 535 с.
9. Рязанова Н. С., Федосов В. М. Фінанси як вихідна детермінанта процесу реалізації енергоінформаційної сутності вартості. *Фінанси України*. 2020. № 4. С. 52–63.
10. Дерлиця А. Ю. Суспільні фінанси та феномен публічності: семантична конструкція, історична формація, теоретична концепція. *Фінанси України*. 2018. №1. С. 106–123.
11. Опарін В. М., Федосов В. М., Юхименко П. І. Публічні фінанси: генеза, теоретичні колізії та практична концептуалізація. *Фінанси України*. 2017. №2. С. 110–128.
12. Ставерська Т. О., Іванюта О. М. Історія фінансів: навч.посіб. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2013. 83 с.
13. Леоненко П. М., Федосов В. М., Юхименко П. І. Формування загальної та національної архітектоники фінансової науки. *Фінанси України*. 2017. №6. 87–108.
14. Луніна І. О., Бондарук Т. Г. Еволюція теорії та наукова концепція публічних фінансів. *Фінанси України*. 2019. № 8. С. 26–44.
15. Синчак В. П. Еволюція наукової думки в оподаткуванні та її реалізація у податкових системах: монографія. Київ-Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2006. 294 с.
16. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів): монографія. Львів: Каменяр, 1999. 305 с.
17. Фінансова думка України: У 3-х т. Т. 1 / За наук. ред. В.М. Федосова. К.: Кондор, 2010. С. 405.
18. Лупенко Ю., Радіонов Ю. Стійкість фінансової системи: сутність, вразливість, шляхи забезпечення. *Облік і фінанси*. 2021. № 4. С. 81-90.
19. Лютий І. О. Фінансова політика: сучасні виклики та суперечності реалізації в Україні. *Фінанси України*. 2020. №5. С. 50–62.
20. Опарін В. М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти). Монографія. К.: КНЕУ, 2005. 239 с.
21. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку фінансової системи України

- [Текст] : монографія / [Волохова І. С. та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук І. С. Волохової ; Одес. нац. екон. ун-т. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2021. 394 с.
22. Синчак В. П. Особливий механізм справляння податків і зборів в умовах функціонування спрощеної системи оподаткування. Облік і фінанси. 2020. №2 (88). С. 103 – 113.
  23. Синчак В. П. Система оподаткування у сільському господарстві України: теорія, методологія та практика: Монографія. Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2008. 476 с.
  24. Леоненко П. М., Кузькін Є. Ю., Юхименко Я. В. Інституціональне середовище бюджетної системи. Фінанси України. 2018. №5. С. 110–124.
  25. Лютий І. О., Софієнко А. П. Зовнішні державні запозичення як інструмент фінансової політики уряду. Фінанси України. 2019. №5. С. 64–78.
  26. Бенюк Л. Місцеві запозичення як інструмент розвитку територіальних громад. Світ фінансів. 2022. №1(70). С. 49-60.
  27. Малиняк Б. С. Недоліки планування бюджетів об'єднаних територіальних громад органами місцевого самоврядування та шляхи їх усунення. Фінанси України. 2019. №5. С. 79–96.
  28. Трусова Н. В., Сизоненко О. В. Формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів. Світ фінансів. 2018. Вип. 3. С. 19-27.
  29. Сидор І., Денисюк Т. Державне пенсійне страхування в Україні: виклики сучасності та напрями реформування. Світ фінансів. 2022. №1 (70). С. 22-35.
  30. Синчак В. П., Булат Г. В., Піхняк Т. А. Фінансово-облікове забезпечення функціонування об'єднань співвласників багатоквартирних будинків: монографія. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. 150 с.
  31. Войнова Є. І. Ринок страхових послуг України і його позиціонування серед провідних страхових ринків світу. Світ фінансів. 2018. Вип. 1. С. 104-116..
  32. Дем'янишин В. Сучасні вектори реформування управління державними фінансами в умовах модернізації фінансового механізму та фінансової системи України. Світ фінансів. 2021. №2 (67). С. 51-65.
  33. Пасєнко Т. В., Федосов В. М. Упровадження контролінгу в управлінні фінансами на макрорівні в Україні. Фінанси України. 2018. № 6 . С. 107–126.
  34. Синчак В.П. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. / В.П. Синчак, А.В. Крушинська. Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2013. 503 с.
  35. Клименко К. В. Актуальні питання співробітництва України з МВФ у період викликів і загроз COVID-19. Фінанси України. 2020. №7. С. 92–115.
  36. Бюджетно-податкова безпека (у схемах і таблицях) [Текст] : навч. посіб. / [Г. В. Миськів та ін. ; за ред. Г. В. Миськів] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 275 с.
  37. Кудряшов В. П. Критична інфраструктура та фінансова безпека. Фінанси України. 2021. № 2. С. 7-25.
  38. Омельчук Л. В. Управління економічною безпекою страхових компаній в Україні [Текст] : монографія / Омельчук Леся Володимирівна ; Хмельниц. ун-т упр. та права ім. Леоніда Юзькова. Хмельницький : Поліграфіст-3, 2020. 222 с.
  39. Савастеева О.М. Фінансові системи зарубіжних країн : навчальний посібник. К.: ФОП Гуляєва В. М., 2019. 177 с.
  40. Європейський Союз : навч. посіб. / [А. О. Бояр (кер. авт. кол.), Н. П. Карпчук, Н. І. Романюк та ін.] ; за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. К. : ФОП Маслаков, 2020. 600 с.
  41. Тимченко О. М. Наслідки податкових трансформацій у країнах ЄС та США. Фінанси України. 2020. №1. С. 26–41.
  42. Богатирьов І. І. Особливості фінансової системи Європейського Союзу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 15. Ч. 1. С. 32-37.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua> -Веб-портал Верховної Ради України
- <http://www.president.gov.ua> -Веб-портал Адміністрації Президента України
2. <http://www.kmu.gov.ua> -Веб-портал Кабінету Міністрів України
3. <http://mon.gov.ua> -Веб-сайт Міністерства освіти і науки України
4. <http://www.auc.org.ua> - Веб-сайт Асоціації міст України
7. <http://nbuv.gov.ua/> -Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського
8. <http://gntb.gov.ua/ua/> -Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
9. <http://www.ounb.km.ua/> -Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
10. <http://www.adm.km.ua/> -Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
11. <http://km-oblrada.gov.ua/> -Веб-сайт Хмельницької обласної ради
12. <http://www.khmelnysky.com/> -Веб-сайт Хмельницької міської ради
13. <http://www.univer.km.ua/> -Веб-сайт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова
14. <http://www.mof.gov.ua> -Веб-сайт Міністерства фінансів України
15. <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/index> - Веб-сайт журналу «Світ фінансів»
- <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/issue/archive?issues> -Веб-сайт журналу «Світ фінансів (архів)
- Page=3